

Chris De Stoop, *Dit is mijn hof*

En dus begint jij het manuscript van het nieuwe boek van Chris De Stoop te lezen, de uitgeverij heeft het u opgestuurd in een dikke bruine envelop met een reeks timbres erop, en hoewel jij niet alles van de man gelezen hebt, vindt ge wel alles dat ge van hem gelezen hebt geweldig, want Chris De Stoop, dames en heren, jij weet het, die neemt het altijd op voor wie geen stem heeft, de meisjes die in de rosse buurt werken maar daar niet willen werken, of de Roma die vroeger gewoon zigeuners heten en bij ons in 't dorp *kariko's* genoemd werden, ze deden in oud ijzer, daar schrijft hij ook over, of uitgeprocedeerde asielzoekers die sukkelen met hunnen geestelijke gezondheid, en jij begint te lezen en ge denkt, tiens, denkt ge na een bladzijde of veertig, tiens, gaat De Stoop het nu ineens voor de boeren opnemen? De mannen met hun dikke Mercedesen die niets liever doen dan mest sproeien, hormonen spuiten, *henetisch hemodificeerd hraan* zaaien, zoals een West-Vlaming mij ooit zei, varkers mishandelen en als ze kwaad zijn, de boeren, wat ze heel dikwijls zijn, naar Brussel komen om daar een camion rapen of bèten te storten in de Belliardstraat, enfin, dat is toch wat ik er van hoor op facebook want al mijn maten zeggen nadat ze van de biowinkel en de yogales komen. Allez, denkt ge, den Chris, waar dat hem nu mee afkomt, da's toch alleen omdat hij zelf van boerenkomaf is, zekerst?

Maar ge leest verder, want hij schrijft goed, dienen mens, hij schrijft verdomd goed, met een zeldzame combinatie van tendresse en dulligheid, van poëzie en protest. Der zijn der maar weinig die zo melancholiek en koleriek tegelijkertijd kunnen zijn als hij.

En jij peinst, hoe lang moet ik hier nog gelijk Louis Paul Boon schrijven? En jij zegt tegen uzelf: nog een heel eind, wacht maar! Want der is veel dat ge wilt zeggen, en uw gedachten gaan rapper of uw vingers.

Dit is mijn hof noemt zijn boek, en dat is het, want het gaat ook over zijn hof, een boerderij van twee eeuwen oud waar dattem is opgegroeid, waar dattem zich waste aan de pomp, want 't leidingwater lag er eerder in de stallingen dan in 't huis, waar dattem als kind twee boerenganzen had en als kleuter ooit kuikens verwarmde door ze in de stoof te stoppen, jaja, onze Chris, een goed hof, goeie grond, schoon opbrengsten, maar nu, zijn vader en zijn broer zijn dood en zijn moeder zit in 't verzorgingstehuis en wat moet er nu gebeuren met de beesten, de velden en de schuur? Zo'n schone doening te midden de natuur, 't is te zeggen, tot voor kort, want kortelings is 't er daar een tomatenfabriek met Poolse plukkers bijgekomen, ze hadden teven goed op een industrieterrein kunnen zetten, en een villa met proper volk en een

deel windmolens die dag en nacht spinnen lijk dikke rosse katten 's achternoens.

Maar da's niet alles. 't Gaat ook over de natuur rondom, over 't landschap van de Wase polders. Dat is ook zijnen hof, zijn paradijs, 't is te zeggen, tot voor kort, want kortelings zijn ze daar begonnen met nieuwe natuur te maken. Als de haven van Antwerpen wil uitbreiden of als de Westerschelde dieper moet, moeten er natuurcompensaties komen. Schoon gedacht! De milieubeweging mocht ineens met de grote joengers aan tafel zitten. De haven betaalde zelfs een deel weddes van natuurbeschermers en bood de groenen een plek in de raad van bestuur aan. Jaja, biechtewaar! Streden boeren en groenen vroeger tegen d'industrie, dan is 't vandaag groenen en blauwen tegen de boeren. Ge kunt er met uw verstand niet bij.

Maar waarom eigenlijk feitelijk *nieuwe* natuur? Was de oude dan niet meer goed genoeg? Neent, blijkbaar. Der waren wel beesten en planten, zeiden ze, maar niet genoeg beesten en planten, zeiden ze, niet genoeg *verschillende* beesten en planten, want dat is wat telt, blijkbaar, zoveel mogelijk verschillende beesten en planten, gelijk de rugstreeppad en de stippelegge. Als ge daar nog nooit van gehoord hebt, moet ge maar eens kijken op de plakaten bij de ingang van de nieuwe natuur, links van het houtsnipperpad waar ge over kunt met uw buggy met dikke banden.

Da's 't landschap van vandaag: apartheid! Grond voor de boten, grond voor de boeren en grond voor de buggies. Tarwevelden, patattenakkers, koeienweiden, dat willen de burgers met de buggies niet meer, dat zien ze nooit op National Geographic en Discovery Channel, dat is niet spectaculair genoeg. De burgers, ze werken hard met hulder software, d'enige natuur die ze tijdens de week zien is die van hulder screensaver, en op zondag willen ze echte natuur zien gelijk in Canada of Noorwegen, pure, ongerepte natuur, op zondag om door te fietsen, want ze gaan niet meer naar de kerk en ge moet toch ergens naartoe met uw verlangen naar het absolute.

Dus geven wij hen dat! Want het sublieme, is maakbaar, zeggen we. Het ongerepte, dat kunt ge uittekenen op de computer. 't Volstaat dat ge wat dijken doorsteekt en dat ge 't achterliggend polderland laat overstromen. Plassen, dat zien de mensen graag. Moerassen: hoe meer hoe beter! Zelfs al moet gij ze eerst met de bulldozer graven, zelfs al moet gij een laagske polypropyleen-propyleen-propyleen, enfin zwart plastic, eerst leggen, ah ja, wat wilt ge, ge hebt de vette klei afgegraven tot op het veen, dus dat lekt, uw sublieme natuur, uw verse wildernis is incontinent. En ook nog een keer ongehoorzaam, want één vos is schoon, dat zien de mensen graag, al heeft

Chris De Stoop er nog nooit ene gezien, maar een heel bende vossen die d'eiers en de kiekskes van uw zeldzame vogelsoorten komen opvreten is ook weer embetant, dus zet ge schrikdraad rond uw nieuwe lekkende natuur en terwijl ge daarmee bezig zijt komen daar toch godver de ganzen wel weer op af zeker, niet één, niet honderd, maar duizenden en duizenden, en dat vreet en dat schijt en dat doet eigenlijk niet anders en da's ook niet goed voor uwen eco-agro-bio-diversiteit.

Incontinent, ongehoorzaam en ondergescheten, ziedaar uw nieuwe natuur. En dat alles ware niet zo erg, moesten ze daar niet zoveel goeie landbouwgrond voor opgeofferd hebben, moesten ze niet zoveel boeren onteigend hebben. Ze moesten ze toch ergens halen, die hectares voor hun nieuwe natuur! Niet tien of honderd, maar duizenden en duizenden hectares. En geen mens die dat lijkt te beseffen hier in onze kottee. Geen haan die der naar kraait. Enfin, tot vandaag.

Hoe kunnen ze zo met de mensen hun kloten rammelen, denkt ge, terwijl ge *Dit is mijn hof* van Chris De Stoop leest. Mensen die niet één keer onteigend worden, maar twee keer? 'Sorry, madame, we gaan van uw nieuw boerderij ook een moeras maken. Ja, de haven breidt weer uit. Vindt ge 't erg om nog een keer te verkassen? Hier, uw prime. En als 't niet genoeg is, belt naar Piet Vanthemsche.' Zelfs in Afrika doen ze dat niet meer als ze een nationaal park willen maken! Vroeger joegen ze de zwarten weg, vort, vort van uw land, hier komen gnoes en giraffen en leeuwen en Amerikaanse tantisten met een kruisboog, nu beseffen ze dat het geen avance is om de natuur te willen beschermen zonder de mensen daarbij te betrekken. Maar hier gaat het gewoon verder, dat totalitair tuinieren.

Want dat is het eigenlijk, hé: totalitair tuinieren.

Zo idealistisch zijn, dat ge er een blinde vlek van krijgt. Zozeer de natuur willen dienen, dat ge niet meer ziet wat voor een leed dat gij elders aanricht, aan mensenlevens, aan waardigheid, aan het historisch cultuurlandschap. Die polders liggen hier verdomme achthonderd jaar. We maken ons kwaad als die pippo's in Syrië historische resten met een drillboor te lijf gaan, maar we vernietigen fluitend ons eigen historische cultuurlandschap, om plaats te maken voor hoogwaardige ecologische infrastructuur van kust mijn kloten. Jaja, 't ziet er allemaal schilderachtig uit, juste gelijk siliconentetten.

Ge hebt u daar vroeger ook al kwaad over gemaakt. Chris De Stoop weet dat niet eens, maar uw allereerste publicatie ging daarover. Wacht, ge gaat hem

een keer verrassen zie. Ge gaat voor het eerst van uw leven citeren uit eigen werk, ook al doet ge dat niet graag. Het was september 1996, van de week juste 19 jaar geleden, en in de Volkskrant schreeft gij met uwen maat Jan Kolen een stuk met als titel: 'Nieuwe natuur even kunstmatig als een safaripark'.

Waarom ontwerpen de natuurontwikkelaars geen landschappen met houtwallen en boomgaarden? Omdat dat geen natuur is, zo luidt de gangbare tegenwerping. Doel is een terugkeer naar het landschap van voor de bedijking van de rivieren. Dijken worden doorgestoken, oude rivierlopen worden opnieuw uitgegraven en aan agrarisch landgebruik wordt een einde gemaakt. Dat alles om de illusie te wekken van een landschap van de prehistorische verzamelaar, een landschap dat nog niet door de landbouw is verminkt. Dat neemt niet weg dat ook deze niet door mensenhand beroerde 'oernatuur' een volstrekt kunstmatig landschap is, ontworpen op de tekentafel. Een landschap dat niet minder kunstmatig is dan een safaripark of een rotstuin. Valse oernatuur, bizarre attracties die weinig tot niets te maken hebben met het levende landschap. De boer moet wijken voor de recreant. Zo ontstaan valse tegenstellingen tussen cultuur en natuur, productie en recreatie, geschiedenis en stilstand.'

Ja, toen kondt gij nog schoon schrijven! En waar ge ook kwaad van werd was dat ze in die nieuwe natuur oude beestensoorten staken, enfin, bijna oude beestensoorten, Schotse hooglanders, konikpaarden, Heck-runderen, en dat ze niet ingrepen als die beesten ziek waren. Wij schreven toen:

'De authenticiteit die al bij de aanvang in een natuurontwikkelingsgebied ontbreekt, kan niet alsnog worden verkregen door dieren 'authentiek' te laten creperen.'

Gij herleest dat en gij denkt: die nieuwe natuur, dat was toch echt gezever van de jaren negentig. Dien Hollander Frank Vera, bedenker van heel dat spel, dat was toch een beetje de Tony Blair van het milieu: zo links dat hij er liberaal van werd. Dat vrolijke samengaan van ecologie en economie, dat lullen over win-winsituaties, dat simpele geloof dat alles te berekenen viel, dat ge zelfs kondt aantonen dat natuur meer opbracht dan landbouw, hier, met cijfers en al derbij. Recreatie, zuurstof, soortenrijkdom. Jaja. Maar de stille dood van het platteland werd niet verrekend. De stress, de eenzaamheid, de wanhoop bij de boeren, die kwamen niet voor in de tabellen.

‘Sorry, meneer, we hebben misschien wel gezegd dat gij tot 2017 mocht blijven, maar we herinneren ons dat precies niet meer, dus hebben wij dat niet gezegd.’

‘Sorry, madame, nieuwe regels van Europa. Kunt ge dit formulier ook nog efkes invullen astenblief, ‘t zijn maar vierendertig bladzijden?’

‘Sorry, meneer, maar ge hebt een strookske land afgebrand. Ja, ik weet ‘t is uw eigen erf, maar hier is uw administratieve boete.’

De boeren zagen altijd? Ze zouden nog méér moeten zagen, zeg ik u. Of eerder: ze zouden béter moeten zagen. Want de media, die zitten bevolkt met jonge gasten uit ‘t stad die geen rogge van haver kunnen onderscheiden, en als ze al van ‘t platteland komen zich daar voor schamen. Die moet ge zien mee te krijgen, gelijk die gasten van d’andere kant van ‘t Stad dat kunnen, die mannen van Straten-Generaal en Ademloos en Ringland. Die spreken de taal die ze op de redacties verstaan. De boeren, die verstaan ze niet. Tot vandaag. Chris De Stoop heeft de deuren opengezet nu.

Want ‘t gaat niet alleen over uw hectares die ze u afpakken en uw historische hoeve die ze afsmijten. ‘t Gaat ook over die burgers met hun buggies met hun dikke banden. Hier, een paar argumenten.

Al die vruchtbare landbouwgrond laten overstromen met brak water, gelijk of dat de wereldbevolking niet groeit, gelijk of dat onze voedselvoorziening altijd gegarandeerd zal blijven. Eén zot in ‘t Kremlin en we geraken onze peren al niet meer kwijt. En da’s dan nog maar den export! Stelt u voor dat dat voor import gebeurde. Een zot in Brazilië die zegt: soja, dat verkopen we niet meer aan Europa, we hebben dat nodig voor onze eigen koeien. Wat zullen wij dan zeggen? Geen probleem, we hebben hier nog een hoopke grond - ah neen, shit, da’s ondergelopen en verzilt.

Al die plassen en moerassen en drassige gronden, gelijk of dat de wereld niet opwarmt vandaag. Er zijn nu al meer muggen dan ooit in de Wase polders, enfin, in de ontpolderde Wase polders. En weten dat tot in de jaren zestig malaria nog voorkwam hier in de streek. En dat die smerige ziekte wel eens terug zou kunnen komen. Ik wist dat ook niet tot ik Chris De Stoop las. Nepnatuur met neveneffecten.

En dat leest gij allemaal in dit onthutsende, belangrijke, deemoedige boek van hem. En ge denkt: ik heb al veel van hem gelezen, maar dit is hier misschien wel zijn strafste boek.

Dierbare Chris, hoe kan ik je danken? Ik hoop dat je boek veel lezers vindt, en dat die kwaad worden met jou en treuren met jou, en dat er naar je geluisterd wordt. Want jouw zachte stem draagt ver. En ik zie u graag.